

צטא א מיי' פ"ב מהלכות
מטוה הלה ט טושי"ע
א"ח ס"י מרו טפ"ח א:
ק ב מיי' טס הלכה ג טושי"ע
א"ח ס"י מרו טפ"ח א:
קא ג ד מיי' טס:
ק ב מיי' טס טושי"ע טס
טפ"ח א בצה"ה:
ק ב ו מיי' טס הלכה ט טושי"ע
טס טפ"ח א בצה"ה:
ק ד ו מיי' פ"א מהלכות
מטוה הלה ט ופ"ג
הלכה ג טור א"ח מפי' מיי' ט
עד ס"י מרכ"ג:
ק ה ה (מיי' פ"א ט טושי"ע
א"ח ס"י מרכ"ג טפ"ח
טפ"ח א בצה"ה:
ק ט ו מיי' פ"א מהלכות
מטוה הלה ט ופ"ג הל' ו
ו טפ"ע הלכה ט סמך עש"י יט
טור א"ח ס"י מרו טפ"ח טל' רלו:

והאמר רב תפלת ערבית רשות. תימה לרז דלאמר תפלת ערבית
רשות האמר פרק תפלת השחר (ברכות דף טו.) טעה ולא
התפלל ערבית מתפלל שחרית שמים ואמר נמי התם צדוק פרק
תפלת השחר (סע דף ל:) טעה ולא הזכיר של ראש חודש זלילה אין
מחזירין אותו לפי שאין מקדשין את
החודש זלילה הא לאו הכי מחזירין
ואמאי תיפוק ליה דתפלת ערבית
רשות ואומר ר"י נהי דרשות היא אין
לזטלה צחנס אס לא מפני שום מנוה
עובדת או שרא המייניה דפ"ק דשנת
(דף טו.) דלא מטרמינן ליה וכן עלה
על מטוה דירושלמי דאין מטרמינן
אזוה שירד מדע כיון דיעקב אזניו
תיקנה לא תיקנה לזטלה ועוד כיון
דכנגד אזנים ופדרים היא שמעלן
ומקטירין כל הלילה נהי דלא מעכזי
כרעה מ"מ מנוה להקטיר תפלת
ערבית נמי מנוה ומינה מאי פריך
הכא והאמר רב תפלת ערבית רשות
והאמרין דצחנס אין לזטלה וי"ל
דאין זה צחנס דזליל יוה"כ מנוה
לטרות ולהיכן זכרי סעודה דהוי
כעין יו"ט כדאמרין במדרש דמנואלי
יוה"כ צ"ח קול יוצאת ואומרת לך כחול
על כהן פשעיו. אין מה
הדין מוקדשת לחזיקין אלא
ממחן והולכת (סע.) איני
דבאי. לא הייתי שוכן
והגון להיות ע"ה ועבשיו
שנוצריה. מה ששינוי הוי
אני כבילו לא נוצרתי
(ברכות ז.) ק"ו במיתת.
שמימתי עפר אני (סע.)
מרוק. לא והתם (סע.)
ובבעילת שערות. פירוש
בכרכות ירושלמי בפרק תפלת
השחר איתנה נעילה. יס
אומרים נעילת שער שמי
ויהי נעילת שער שמי
שעעלס אופן לעת עבר כצמח
תפלה. וטוהגן הוי להתפלל
תפלת נעילה בכל תענית
דכך שמתפללן ביה"כ (סע.)
(תשנת כו.) אור יוה"כ. לל
כיסמו (דה ט.) שבע מעין
שמונה עשרה. אשכח
בשבעה ברכות משן שמונה
עשרה. כגון ג' ראשונות וג'
אחרונות מתקן האומר היינו
באלמע ומסיים בשמונה תפלה
כדאמרין בברכות (סע.) ויס
בה מעין כולם (דה ט.).

מוסף רש"י

כל המעביר על מדותיו.
שליט מקדקת למדוד מה
למנועים אותו ומנח מדותיו
והולך לו, כמו (לעיל ג.)
אין מעבירין על המצוה,
(עובדין סע.) אין מעבירין
על האלוהין. מיינן והולך
לו (ד"ה יז.) מעבירין לו
על כל פשעיו. אין מה
הדין מוקדשת לחזיקין אלא
ממחן והולכת (סע.) איני
דבאי. לא הייתי שוכן
והגון להיות ע"ה ועבשיו
שנוצריה. מה ששינוי הוי
אני כבילו לא נוצרתי
(ברכות ז.) ק"ו במיתת.
שמימתי עפר אני (סע.)
מרוק. לא והתם (סע.)
ובבעילת שערות. פירוש
בכרכות ירושלמי בפרק תפלת
השחר איתנה נעילה. יס
אומרים נעילת שער שמי
ויהי נעילת שער שמי
שעעלס אופן לעת עבר כצמח
תפלה. וטוהגן הוי להתפלל
תפלת נעילה בכל תענית
דכך שמתפללן ביה"כ (סע.)
(תשנת כו.) אור יוה"כ. לל
כיסמו (דה ט.) שבע מעין
שמונה עשרה. אשכח
בשבעה ברכות משן שמונה
עשרה. כגון ג' ראשונות וג'
אחרונות מתקן האומר היינו
באלמע ומסיים בשמונה תפלה
כדאמרין בברכות (סע.) ויס
בה מעין כולם (דה ט.).

רבינו הגאון

ר' הנינא איקפד עליה דרב
משום דאמר קמיה דרבי כד
על ר' הנינא כמה נהדר
ונזיל. ואול רב לגבי דרב
הנינא י"ב מעלי יומי דכפודי
ולא איפייס ליה. והכי עבד
רב הכי, והאמר ר' יוסי
בר הנינא כל המבקש טוה
מחבירו אל יבקש יותר
מגי' פערמיס. ושאלו הני
מילי אדם עם בחבירו, אבל
הלמד בהדיה בר שאני.
כלומר, ר' הנינא רבו של
רב הוה. ר' הנינא הכי
עבד הכי לית ליה הא
(דרבה) [דרבא] דאמר כל
המעביר על מדותיו מעבירין
לו על כל פשעיו. וא[מרין]
ר' הנינא חזא לחלמא
דקופיה לרב ואמר איתתיה
לבלב דלימנא אורייתא התם.
ת"ד מצות ורדו ערב יום
הכפורים עם חטיבתה, אבל
אמר חכמים אמרו דרב
קודם שיאכל וישרה שמא
תטרף דעתו עליו כסעודה,
ואצ"פ שהתורה קודם
אכילה ושתיה יתורה לאחר
הסעודה, ואצ"פ שהתורה

ערבית יתודה שחרית, ויתודה במוסף יתודה ובעילה. והיכן אומרה, יחיד אומרה אחר תפלה ושליח ציבור
אומרה באמצע. מאי היא, רב אמר אתה יודע רזי עולם, ושמואל אמר אתה יודע עומק של לב, ולוי אומר ובתורתך כתוב
לאמר, וי' יוחנן אמר רבון כל העולמים, ורב אמר רבו עונותינו מלמנות, ורב המנונא אמר אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי
כו. והיינו יודיא דרב המנונא וז"ל ביומא דכפודי. אמר מר זוטרא לא אמן אלא דלא אמר
אבל אנתנו חטאנו, אבל אמר אנתנו חטאנו טוב אינו צריך. אמר בר המדורי הוה קאימנא קמיה דמר שמואל והוה יתיב,
כיון שהגיע שליח ציבור אלאל אנתנו חטאנו קם אכרעיה, אמינא ש"מ עיקר יודיו הדין הוא. תנן התם בשלשה פרקים בשנה
הכתיב ונשאין את פניהן ארבע פעמים ביום, בשחרית במוסף ובמנחה ובעילת
נעילה, רב אמר צלותא יתירא, מעין תפלתו של יום. ושמואל אמר מה אנו. ומתבינין לשמואל מיהא דתניא אור יום הכפורים
מתפלל שבע ומתודה וכן מוסף וכן במנחה וכן בנעילה מתפלל שבע. ומשני שמואל תנא היא, דתניא יום הכפורים עם חטיבתה אור יום הכפורים
בתיבה דרב דאסורא היא. ונולא בר רב נתח קמיה דרבה פתח באהא בחרתנו וסיים במה אנו מה חיינו ושבתיה רב
מתפלל שבע ומתודה שחרית שבע ומתודה מוסף שבע ומתודה רב. ובעילה מתפלל שבע ומתודה ערבית
מתפלל שבע מעין שמונה עשרה רבי הנינא בן גמליאל משום אבותיו מתפלל שמונה עשרה שלימות

אחא ר' חייא. וגם הוא היה חפץ לנסוק עמו וחזר שצבילו לראש
הפרשה: רב שאני. מתמיר היה לעלמו: **הלמא הוא ליה לרב**. ראה
חלוס על רב שמתלואו דקלך והוא סימן נשיאות ראש וגדולה ור'
חנינא ראה ישיבה היה כדאמר רבי (מכובות דף קג.) צשעת פטירתו
חנינא צר חמא ישב צראש וכשראה
חלוס זה על רב דלג למות לפי שאין
מלכות נוגעת בצרכיה אמר אדחיה
מהכא ויצרח לזבל מפני וסס יהיה
ראש ולא נחתי אכילה משקבלו: **עס**
חשיכה. לאחר אכילה משקבל עליו
יוה"כ: **שמא טטרף דעסו**. מחמת
שכרות: **דצר קלקלה**. של חטא:
ממעמקי הלג. תפלה היא: **צטורסך**
כסוב. כי ציוס הוה יכפר ט: **רבון**
העולמים. כי לא על דקדוקתו וכו':
צשעניס. של גשמים: **ונצממדוס**.
ארצעה ימיס בכל שנת שאנשי משמר
ישראל מתכסין צשענין ומתענין
וקורין צמעה צראשית כדאמרין
צמס' תענית (דף טו.) והתם מקשינן
ותענית ומעמדות מי אית צהו
מוסף ומשנינן הכי קאמר כהניס
נושאין את כפיהן כל זמן שמתפללין
ואפי' צמנחה לפי ששלשה פרקים הללו
תעניות הם ואין שכרות צמנחה אלל
שאר ימות השנה אין נשיאות כפיס
צמנחה ויש מהן ארבע פעמים
ציוס: **לזוסא יסירסא**. מתפלל שבע
כשאר התפלות: **ושמואל אמר מה**
אנו ומה חיינו. אומר ואינו מתפלל:
אור יום הכפורים. ליל יום הכפורים:
וחוסס צידוי. גרס צתוספתא אינו
חותם מקדש ישראל אלל האל
הסולתן וחקמים אומרים כל מקום
שזקוק לזבע אף צשאר התפלות אס
רצה לחתום צידוי חותם כך שמעתי
אלל לא גרס לה צתוספתא (א) הכי אלל
וחקמים אומרים מתפלל שבע ואס
רצה לחתום צידוי חותם ואנעילה
קיימי קתני מיהא נעילה מתפלל
שבע ומתודה תיפוחא דשמואל
תיובתא: **נחיס קמיה דרבא**. צשעילה
ולשון נעילה פליגי (י) אמוראי צברכו'
ירושלמי (ט) חד אמר נעילת שער שמים
ומד אמר נעילת שער עורה: **וקיון**
דלני. משחשיה מו לא לך ריך: **והא**
אמר רב. צמס' ברכות (ט) תפלת ערבית
רשות ומאי פוטרת דקאמר: **לדני**
האומר חונה קאמר. עלו פוטרתה
מיסיני וכו'. קתני נעילה וקתני
ערבית: **שבע מעין שמונה עשרה**.
ג' ראשונות וג' אחרונות תסיקנן
ואומר הציינו צאלמע שיש צה מעין
שלש עשרה ברכות והיא תפלה קלרה
שמיקנו לעוצרי דרכים ולמנואלי יוה"כ
תנאי

הנהגות הב"ח

(א) גמ' רישא הוי אמר
(ב) ש"מ צשי למעבד וכו' ולגמרי
אורייתא צבצגל חלית וי"ב
ס"א ארשיה ולא נחמין וכן
משמע מפירס"י: (ג) שם
נעילה מתפלל שבע ומתודה
יום הכפורים עם חטיבתה
מתפלל כו' לצ"ל ומצית
מנאי הוה דמינא נמחק:
(ד) שם ושכחיה. רב נתן
אבוח דרב הוה צריה
לרב נתן באת קמיה דרב
פפא פתח בואהא בהרתנו
רסיים במה אנו ושבתיה
אמר רב אחא בריה דרבא
ויחיד אומרה אחר תפלתו:
(ה) רש"י ד"ה נחת כו' פליגי
בה דאמוראי:

הנהגות הגר"א

[א] גמ' (מנאי היא דמינא
יוה"כ עם חטיבתה מתפלל
שבע ומתודה חל"מ:

הנהגות מהר"ב

[א] גמרא מנאי היא דמינא.
צריך להיות מנאי (ועי'
ר"ס):

הנהגות מהר"י

לנדא

[א] גמ' צמנחה מתפלל שבע
ומתודה (דמינא) [יוה"כ]
כו' לצ"ל ועי' מהרש"א
דלגליקסו קשה היינו נעילה
היינו יוה"כ ע"מ]:

תום ישינים

וחכמים אומרים צריך
שיתודה קודם אכילה כו'.
ומתוספתא (פ"ד) גרסינן
יתודה אחר אכילה ושמיה
ואצ"פ שהתורה קודם אכילה
ותמיה יתודה ערבית כו'.
ודיו יתירה זה לא מליט אמת
בתלמוד ושמא טעות סופר
הוא לש. וכה"ג הגירסא כן
אלל אמרו חכמים ממונה
קודם אכילה ושמיה שמא
ילע דבר קלקלה כשעודה,
ואצ"פ שהתורה קודם אכילה
ותמיה יתודה אחר אכילה
ותמיה שמא מיטרף דעתו
עליו, ומלכה כי הני' שם היא
בשינוט וי"ע בלחכות.
והי"ם בבהא אנו. והיינו
תפלת אחת נותן לר' לטושי"ע,
וכך חזו טבגים. דאמר רב
תפלת ערבית רשות. תימה מה בכן [מ"מ] אין לו לזטלה צחנס כמו צשעני רגיל לפסך צפ"ק דשנת (ט, צ) אלל אס כן דוחקתו שום
מנוה עובדת אס שרא המייניה לאלול דמו לא נטרמינן עליה, מדע שהרי יעקב אזניו מקבל, וגם [היא] כנגד הקטרת אזנים ופדרים
שכן כל הלילה כדאמרין בפרק תפלת השחר (ברכות כו, צ) וכמו שהן לא מעכזי כפרה [א]יני נמי מנוה צעלנאן יס כפי, ואפי' שפיר
קאמר הכא דפטורנו אף לדברי האומר רשות כיון שצריך להתפלל. ואומר רבינו דהכא נמי אינו צריך להתפלל שרי יס לו לעקוב תקנון
זכרי סעודה למנואלי יום הכפורים שהו יום טוב כדאמרין במדרש [ק"ר ע, טן] שנת קול יוצאת ואומרת לך כחט בשמחה נתמך, וכמו
שפירשנו שאין לו לזטלה תפלת ערבית צחנס כן משמע בירושלמי בפרק תפלת השחר [ה"ח] דקאמר למ"ד תפלת ערבית חונה אין תפלת
נעילה פוטרת אותה למ"ד רשות פוטרת, משמע על צלל ללוס לא יפסור, ואפי' שחולק על תלמוד שלנו כצאן, אין לנו להכחישו במה

(א) [צ"ל צ"ה], (ב) ר"ה
י. מנלה כה. לעיל כה,
(ג) [מספ"י פ"ד ה"י"ג],
(ד) [ברכות דף מ"א, ט] [בכרכות
מ"א, א] גיר' ר"י' ור"א"ש
אמר רב המדוי לא שנו
וכי ואמר רב המדוי הוי
קאימנא וכו' אמר ש"מ עיקר
יודיו מעמד הוא, (ה) תענית
כו., (ו) פסמי' ג. מנה ח;
(ז) [עין מהרש"א מ"א, ט] [בכרכות
דף רמח. וכן באצ"פ סימן
כ' חלמא צוסח' אחרת],
(ח) בכרכות כו.; (ט) [פסמיס ג.
מנה ח; (י) [במנח' מתפלל
שבע ומתודה בעינ' וכו' כ"א
בפסמיס וצדקה] (י) וינקרא
(יא, טו.) [פ"ד ה"י"ד], (טו) [פ"ד
ה"י"א, ט] [דף ס; לפי גיר'
ס"א הנדפס שם בלד הגליון],
(טז) [צ"ל ובה"ג, ט] [דף
ט; וסס].

הנהגות הגר"ח

(א) גמ' רישא הוי אמר
(ב) ש"מ צשי למעבד וכו' ולגמרי
אורייתא צבצגל חלית וי"ב
ס"א ארשיה ולא נחמין וכן
משמע מפירס"י: (ג) שם
נעילה מתפלל שבע ומתודה
יום הכפורים עם חטיבתה
מתפלל כו' לצ"ל ומצית
מנאי הוה דמינא נמחק:
(ד) שם ושכחיה. רב נתן
אבוח דרב הוה צריה
לרב נתן באת קמיה דרב
פפא פתח בואהא בהרתנו
רסיים במה אנו ושבתיה
אמר רב אחא בריה דרבא
ויחיד אומרה אחר תפלתו:
(ה) רש"י ד"ה נחת כו' פליגי
בה דאמוראי:

הנהגות הגר"א

[א] גמ' (מנאי היא דמינא
יוה"כ עם חטיבתה מתפלל
שבע ומתודה חל"מ:

הנהגות מהר"ב

[א] גמרא מנאי היא דמינא.
צריך להיות מנאי (ועי'
ר"ס):

הנהגות מהר"י

לנדא

[א] גמ' צמנחה מתפלל שבע
ומתודה (דמינא) [יוה"כ]
כו' לצ"ל ועי' מהרש"א
דלגליקסו קשה היינו נעילה
היינו יוה"כ ע"מ]:

תום ישינים

וחכמים אומרים צריך
שיתודה קודם אכילה כו'.
ומתוספתא (פ"ד) גרסינן
יתודה אחר אכילה ושמיה
ואצ"פ שהתורה קודם אכילה
ותמיה יתודה ערבית כו'.
ודיו יתירה זה לא מליט אמת
בתלמוד ושמא טעות סופר
הוא לש. וכה"ג הגירסא כן
אלל אמרו חכמים ממונה
קודם אכילה ושמיה שמא
ילע דבר קלקלה כשעודה,
ואצ"פ שהתורה קודם אכילה
ותמיה יתודה אחר אכילה
ותמיה שמא מיטרף דעתו
עליו, ומלכה כי הני' שם היא
בשינוט וי"ע בלחכות.
והי"ם בבהא אנו. והיינו
תפלת אחת נותן לר' לטושי"ע,
וכך חזו טבגים. דאמר רב

הנהגות מהר"ח

[א] גמ' (מנאי היא דמינא
יוה"כ עם חטיבתה מתפלל
שבע ומתודה חל"מ:

הנהגות מהר"י

לנדא

[א] גמ' צמנחה מתפלל שבע
ומתודה (דמינא) [יוה"כ]
כו' לצ"ל ועי' מהרש"א
דלגליקסו קשה היינו נעילה
היינו יוה"כ ע"מ]:

תום ישינים

וחכמים אומרים צריך
שיתודה קודם אכילה כו'.
ומתוספתא (פ"ד) גרסינן
יתודה אחר אכילה ושמיה
ואצ"פ שהתורה קודם אכילה
ותמיה יתודה ערבית כו'.
ודיו יתירה זה לא מליט אמת
בתלמוד ושמא טעות סופר
הוא לש. וכה"ג הגירסא כן
אלל אמרו חכמים ממונה
קודם אכילה ושמיה שמא
ילע דבר קלקלה כשעודה,
ואצ"פ שהתורה קודם אכילה
ותמיה יתודה אחר אכילה
ותמיה שמא מיטרף דעתו
עליו, ומלכה כי הני' שם היא
בשינוט וי"ע בלחכות.
והי"ם בבהא אנו. והיינו
תפלת אחת נותן לר' לטושי"ע,
וכך חזו טבגים. דאמר רב